

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Journal of Sakarya University Faculty of Theology

ISSN: 2146-9806 | e-ISSN: 1304-6535

Cilt/Volume: 24, Sayı/Issue: 46, Yıl/Year: 2022 (Aralık/December)

Alfred Jules Ayer. *Dil, Doğruluk ve Mantık*. çev. Vehbi Hacıkadıroğlu. İstanbul: Metin Yayınları, 2010, 151 s.

Değerlendiren/Reviewed by

Abdulguttalib Baycar

Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı – Asst. Prof., Sakarya University Faculty of Theology, Department of Philosophy and Religious Sciences

abaycar@sakarya.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-2659-7760>

Makale Bilgisi – Article Information

Makale Türü/Article Type: Kitap Dergerlendirmesi/Book Review

Geliş Tarihi/Date Received: 25/08/2022

Kabul Tarihi/Date Accepted: 21/11/2022

Yayın Tarihi/Date Published: 15/12/2022

İntihal: Bu makale, *iThenticate* yazılımı ile taranmış ve intihal tespit edilmemiştir.
Plagiarism: This article has been scanned by *iThenticate* and no plagiarism detected.

Copyright © Published by Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi – Sakarya University Faculty of Theology, Sakarya/Turkey.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial No Derivatives 4.0 International License.

Öz

Klasik felsefe metafizik evrenin mümkün olduğunu ve onun hakkında bilgi üretebileceğimizi düşünür. Ama Kant, Comte gibi modern dönem düşünürleri, metafiziği kabul etmekle birlikte, epistemolojik olarak sadece somut bilgiye erişimin mümkün olduğunu düşünmektedirler. 1920'lerde ise Viyana Okulu olarak bilinen hareket mensupları -sonraki bilinen adıyla "mantıkçı pozitivistler"- felsefenin metafizik ile uğraşısına karşı çıkmış ve onun uğraşı alanını bilimsel önermelerin mantıkî çözümlemesi ile sınırlandırmışlardır. Bu çalışmada İngiliz düşünür Ayer'in 1936 yılında kaleme almış ve felsefe dünyasında büyük bir yankı uyandırmış olduğu orijinal adı *Language, Truth and Logic* eserini; Türkçeye *Dil, Doğruluk ve Mantık* başlığıyla aktarılan tercümesi üzerinden değerlendirmeye çalışacağız. Bu eser mantıkçı pozitivism ile doğrulanabilirlik kuramının önemli bir temsilcisi olan Ayer'in doğrulanabilirlik kuramı ve analitik/sentetik, ahlaki, metafizik önermeler hakkındaki görüşlerini bütüncül bir şekilde incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Mantıkçı Pozitivism, Doğrulamaçılık, Felsefe, Deney ve Gözlem, Ayer.

Abstract

Classical philosophy considers that the metaphysical universe can be in posse and we can produce knowledge about it, but modern thinkers such as Kant and Comte while accepting metaphysics, think we can only access the understanding of the concrete world epistemologically. In the 1920s, members of the movement known as the Vienna School -later known as the "logical positivists"- opposed philosophy's interest in metaphysics and limited its field of preoccupation with the logical analysis of scientific findings. In this study, we will try to evaluate the British thinker Ayer's original work, titled *Language, Truth and Logic*, which was written in 1936 and had a great influence in the world of philosophy, through its Turkish translation titled *Dil, Doğruluk ve Mantık*. This work examines the views of Ayer, a representative of the logical positivism and verifiability theory, about the idea of verifiability and analytical/synthetic, moral, and metaphysical propositions holistically.

Keywords: Logical Positivism, Verification Principle, Philosophy, Experiment and Observation, Ayer.

1920'lerde Viyana'da kurulan ve "Viyana çevresi hareketi" olarak adlandırılan felsefi-bilimsel hareket, "felsefenin kendisine özgü olan bir bilgisinin olmadığını, onun yalnızca önermelerin anlamını açıklığa kavuşturmak" görevini yerine getirdiğini düşünmektedir.¹ Bu harekette yer alan düşünürler felsefeyi, bilim mantığı olarak ikame etmeye çalışır. Buna göre felsefenin yegâne görevi kavramları/önermeleri çözümlemek ve metafizik olup olmadığını tespit etmektir.² Viyana çevresi hareketi, mevcut bilgilerimizin, duyar ve gözlenebilir veriler aracılığıyla oluştuğunu iddia eden ve bundan dolayı bilimi ve bilim yapmanın bir aracı olarak mantığı ön plana çıkartan bu okulun fikirlerinin temelini Ernst Mach ve David Hume'a kadar taşıyabiliriz.³ "Mantıkçı pozitivism" veya "yeni-pozitivism" olarak da bilinen bu hareketin, yukarıdaki saydıklarımız dışında önemli temsilcileri arasında Carnap, Schlick ve

1 Ahmet Arslan, *Felsefeye Giriş* (Ankara: Vadi Yayınları, 1996), 31.

2 Ingvar Johansson, "Anglosakson Bilim Felsefesi", çev. Şahin Alpay, *Felsefe Yazıları 4. Kitap*, ed. Selahattin Hilav (İstanbul: Yazko Yayınevi, 1983), 19.

3 Maggee Bryan, *Yeni Düşün Adamları* (İstanbul: Millî Eğitim Basım Evi, 1979), 173.

Ayer de gösterilmektedir.⁴ Mantıkçı pozitivist geleneğin önemli temsilcilerden İngiliz filozof Ayer'in 26 yaşında kaleme aldığı incelediğimiz eser hem kendi döneminde hem de sonraki dönemlerde felsefe alanında önemli etkiler bırakmıştır. Çevirmenin belirttiği üzere bu eser aynı zamanda bir önceki yüzyılda en ünlü İngiliz filozoflar arasında sayılan Ayer'in en önemli kitabı olarak addedilmektedir. Eser yayınlandığı çağda felsefeye ilgi duymayanlar arasında bile ilgi görmüş, genç kuşaklar arasında popüler olmuş seçkin eserlerden birisidir. Felsefe tarihinde önemli bir konuma sahip olan böylesi bir çalışma, Hacıkadiroğlu tarafından dilimize aktarılmış ama incelemesi yapılmamıştır. Felsefenin bilimler arasındaki konumunu belirlemede ve mantıkçı pozitivism bakış açısını yansıtmada önemli yere sahip olan eserin, incelemesinin ve değerlendirilmesinin yapılmasını önemli ve gerekli bulmaktayız.

Çalışmanın değerlendirmesine geçmeden önce çevirmenden kısa değinmemiz gerekirse, Hacıkadiroğlu (1919-2007) 1943'te Yüksek Mühendis Mektebi'nden mezun olmuş, 1980'lerden itibaren felsefe ile ilgili eserler yazmış ve tercüme faaliyetinde bulunmuştur. Bunun yanı sıra felsefi çalışmaların incelenmesi, felsefi münazara ortamının oluşması amacıyla "Felsefe Dergisi" adlı bir derginin çıkmasına ön ayak olmuş ve yöneticiliği üstlenmiştir. 1988 yılında Türkiye Felsefe Kurumu, 2000'de ise Muğla Üniversitesi tarafından onur plaketi ile ödüllendirilmiştir.

Eserin incelemesine dönecek olursak, Ayer'in çalışmasında doğrulanabilirlik kuramı, analitik ve sentetik önermeler (analitik / a priori önermeler, sentetik / a posteriori önermeler [deneycilik], ahlaki önermeler, metafizik önermeler) temalarını etraflıca incelemiştir. Çalışma *Sunuş* (çevirmen tarafından kaleme alınmış), *İlk Basım İçin Önsöz*, 8 bölüm ve *Giriş*'ten oluşmaktadır.

Sunuş (s. 7-9) kısmında çevirmen, *The Encyclopedia of Philosophy* adlı felsefe ansiklopedisine ve Bryan Magge'ye referansta bulunarak incelediğimiz bu kitabın XX. yüzyılda ve felsefe dünyasında öneminden ve popülerliğinden söz etmektedir.

İlk basım için önsöz (s. 9-11) kısmında Ayer, kitabının 1936 yılında yayınlanmış ilk baskısının ardından geçen 10 senenin ardından, halen iddialarının geçerliliğini koruduğunu düşündüğünden söz etmektedir. Bu görüşleri özetlemek gerekirse a priori önermeler, "deneysel dünya üzerinde hiçbir savlamada" bulunmadığından ötürü zorunlu ve kesin; deneysel önermeler ise deneyle çürütülebileceklerinden ötürü "hiçbir zaman kesin olmayan varsayımlar"dır. Bu bağlamda eğer bir önerme doğrulanamaz yani deneye tabi tutulamaz ise o bir totolojik ya da metafiziksel (Tanrının varlığı, ölümsüz ruhlar örneğinde olduğu gibi) bir önermedir ve bu ikisi ona göre bilimin inceleme alanının dışındadır.

4 Arslan, *Felsefeye Giriş*, 31.

“Metafizikğin Elenmesi” başlıklı birinci bölümde (s. 11-23) felsefenin amacı, metodu ve metafiziksel tezin ortaya koyduğu aşkın gerçeklik gibi konular tartışılmaktadır. Ayer a priori ve deneysel olgular dışında kalan metafizik unsurların, hiçbir gerçeklik yanının bulunmadığını ve doğrulanmalarının asla mümkün olmadığını iddia ederek, teistik yorum ve onun rasyonalite iddialarını yadsımaktadır. Ona göre Tanrı inancı, ölümden sonra tekrardan diriliş, ruhların varlığı gibi metafiziksel öğretiler bir safsata ve irrasyonalityden başka bir şey değildir. Ayer, metafizikçilerin ortaya koydukları önermeleri, hangi öncüllerden çıkardıklarını sorgulayarak, onları eleştiriye tabi tutmuştur. Ona göre, bir iddianın sınanmasında kullanılacak en makbul yöntem olan doğrulama ilkesinin süzgecinden geçmeyen bir önerme ya totolojidir ya da yalancı önermedir.

“Felsefenin İşlevi” başlıklı ikinci bölümde (s. 24-36) Ayer, felsefenin ilk ilkeleri araştırma görevinin olmadığından, olsa olsa felsefenin “ilk ilkeler” diye temelsiz birtakım varsayımlar dikte ettiğinden ve buradan yola çıkarak -filozofların aksine- duyu-dünyasına ilişkin sonuçların temeli olmadığından söz etmektedir. Doğa bilimleri ise deney ve gözleme dayanmakta ve böylece doğrulama süzgecinden geçirilebilmektedir. Ayer Descartes’in sisteminin işlevsiz olduğuna değinerek sahip olduğumuz bilgilerin sezgisel olarak kesin doğruluktaki öncüllerden türediği yönündeki görüşüne karşı çıkmaktadır.

“Felsefi Çözümlemenin Doğası” başlıklı üçüncü bölümde (s. 37-48) filozofların sözcüklerin açık anlamından ziyade, kullanımındaki anlamıyla ilgilendiğine değinerek bu iki ayrımın açıklamasını yapmaktadır. Buna örnek olarak Russell’in “tanımlama” teorisine yer vermektedir. Sonrasında Ayer bu bölümde dil ve gramerin kullanımının felsefeyle olan ilişkisini irdelemektedir. Ona göre halkların kendi arasındaki dilsel mutabakatlarında kullandıkları eşdeğerlilik bağlantılarının mantıksal tahlilini yapmak, filozofun önemli görevlerinden biridir ve bu görev filozofun yapması gereken ari mantıksal bir etkinliktir.

“Önsel” başlıklı dördüncü bölümde (s. 49-63) Ayer kendisini deneyci olarak ilan etmektedir. Devamında hiçbir deneysel önermenin, mantıksal açıdan bize bir kesinlik sunamayacağını belirtmektedir. İlk bakışta böylesi bir yaklaşımın, önüne geçilemez bir şüpheciliğe götürdüğü ve mantıkdışı bir tutum sergilediği düşünülebilir. Ona göre tam tersine, kesinliğin olmadığı yerde, kesinliğin peşine takılmak; olasılığın olduğu yerde kesinliği aramak, mantık dışı bir davranıştır.

Ayer’in tanımına göre “geçerliği yalnızca içerdiği simgelerin tanımına bağlıysa onun analitik, eğer önermenin geçerliliği deneysel olgularıyla belirleniyorsa” onun sentetik önerme olduğundan söz edebiliriz. Bu açıdan mantığın ve matematiğin bize sunduğu bilgilerden oluşan a priori önermeler (geometrik aksiyomlar gibi) kesinlik arz etmez (ki belirtmiş olduğu üzere çoğu düşünür bunları kesin bilgi olarak kabul etmektedir), doğruluk oranları doğa

bilimlerinin verilerine oranla çok daha güçlüdür ama yanlışlanamaz değildir; analitik önermeler ise dilsel özelliklerden ötürü (totooloji olmalarından ötürü) bir kesinlik taşırlar. Böylelikle deneysel olmayan bir önermenin kesinliğinden bahsedeceksek, bu onun a priori oluşundan dolayı değil, onun analitik / totooloji oluşundandır.

“Doğruluk ve Olasılık” başlıklı beşinci bölümde (s. 64-78) Ayer doğrulama kuramının, bize doğrunun ne olduğunu cevabını vermediğini, olsa olsa deneysel önermelerin geçerliliğinin sınanması hususunda bize yol gösterdiğini düşünmektedir. Deneysel önermelerin doğrulanma ölçütleri, onlardan beklenen fonksiyonu yerine getirip getirmediğine göre belirlenir. Eğer yaptığımız gözlemler, önermelerimiz ile bir uyum ve paralellik arz ediyorsa, o halde bu önermenin doğruluğu güçlüdür. Aksi durumda önermelerin doğrulukları ya zayıftır ya da hiç yoktur. Eğer zayıfsa, onu çeşitli metotlarla güçlendirebilir veya tamamıyla terk edebiliriz (ki bu metodu aynı eserin ilerleyen kısımlarında kendisi reddedecektir); eğer çürütülmüş ise, ki hiçbir önerme tamamıyla doğrulanamaz veya çürütülemez (kesinlik taşımayacağı için), bu önermeler doğruluğu zayıf olan önermelerin tabi tutulduğu süreçlere maruz kalabilir.

“Törebilim ve Tanrıbilimin Eleştirisi” başlıklı altıncı bölümde (s. 79-96) Ayer, felsefe veya başka bir bilim dalının uğraşısı altında değerlendirmede ahlak ve metafizik önermelerini irdelemektedir. Ona göre ahlaki simgeler içeren önermeler ile deneysel önermeler eşdeğer değildir ve bu önermeler, deneysel önermelere indirgenemez. Olsa olsa törebilimci önermeler faydacı ve öznel yorumlarla ilişkilendirilebilir.

Bir eylemin iyi olup olmadığı konusunda Ayer, bir şeyin bize haz vermesinin veya pragmatist bir şekilde bize fayda sağlamasının, o eylemin “iyi” olduğu anlamına gelmeyeceğini düşünmektedir. Yani “x iyidir” ise bu “x haz verir” ya da “x istenir” anlamına gelmez. Aynı şekilde ona karşıt argüman üretmek, iç-çelişkili bir ifadeyi bize sunmaz.

“Özbenlik ve Ortak Dünya” başlıklı yedinci bölümünde (s. 97-109) Ayer, kendisinden öncekilerinin aksine özbenliği bir töz olarak addetmez. Çünkü ona göre tözün doğası açığa çıkarılsa bile gözlemlenemezdir ve ayrıca özbenlikte açığa çıkarılamazdır. Böylece öz-bilincin olabilme olasılığı, kendiliğinden tözsel ben’in varoluşunu gerektirmez. Ayer bu hususta ölümden sonraki yaşama da değinerek bu inancın deneysel bir özbenlikle değil; belki metafiziksel bir varlık ruh ile açıklanabileceğini düşünmektedir. Biz metafiziksel bir varlık alanı ile ilgili gerçek varsayımlardan söz edemeyeceğimize göre metafiziksel alan ile özbenlik arasında mantıksal bir bağ kurulamayacağını düşünmektedir.

Ayer, “Önemli Felsefi Tartışmaların Çözümleri” başlıklı sekizinci bölümde (s. 110-129), bir önerme hakkındaki görüş ayrılıklarının nasıl çözümlenebileceğine temas etmektedir. Ona göre bir önerme ile ilgili görüş

ayrılığı söz konusu olduğunda, o önerme olasılığının denetlenmesi hususunda elde edilen kanıtların yeterli olup olmadığına bakılmalıdır. Ne var ki filozofların ortaya attığı önermeler, bu değerlendirme biçiminin dışında tutulabilir. Zira onlar gerçeği deneyle saptanacak kurgusal kuramlar yerine, önermelerin lingüistik kullanımlarının sonuçlarıyla ilgilenirler. Başka bir ifadeyle bunlar, ya zorunlu olarak doğru ya da zorunlu olarak yanlış olan önermeleri içeren mantık tartışmalarıdır. Neticede filozofların üzerinde tartışmaları (anlaşmazlıkları) ya mantıksaldır ya metafizikselidir ya da deneysel bir araştırma konusu yapılabilecek önermelerdir. Bölümün devamında Ayer akılcılar-deneyciler, realistler-idealistler, birciler-çokçular arasındaki tartışmaları, fikir ayrılıklarını tahlil ederek, kendisinin hangi hususlarda onlara katılıp katılmadığını bizlere açıklamaktadır.⁵

Her ne kadar eserinin bütününden, Ayer'in felsefeye dair menfi bir tutuma sahip olduğu anlaşılıyor olsa da, kendisi felsefenin bilime, bilimin de felsefeye (bilimsel bulgu ve önermelerin anlaşılmasına yönelik çözümleyici açıklamalarıyla) ihtiyacı olduğunu özellikle belirtmektedir. Esasen o, bilimin (1) kuramsal ve (2) mantıksal yönünü birbirinden ayırarak, ikinci işlevi felsefeye tahsis etmektedir. Ne var ki felsefe ve bilim birbiriyle ayrılmış değil, birbirinin bütünlüycisidir. Bu açıdan felsefeyle ilgilenen kişiye filozof veya bilim adamı demenin bir önemi yoktur. Ona göre bilimin gelişmesine katkıda bulunduğu sürece -sunacağı mantıksal çözümlerle- filozof da bir bilim adamıdır.

“Giriş” başlıklı bölüm (s. 130-151) Ayer'in, orijinal eserinin 2. baskısından 10 sene önce kaleme aldığı ilk baskısında bulunmamaktaydı. Bu bölümde Ayer, kitabın ilk baskısında felsefe konusunda keskin ve dışlayıcı bir dil kullandığının farkında olduğunu, hatta bu yüzden bilim camiasında ilgi uyandırdığını dile getirmektedir. Öte yandan sert -yer yer kendi ifadesiyle “küçümseyici”- üslubundan ötürü kitabın inandırıcılık hususunda yetersiz kaldığını ve bu yüzden açıklanmaya ihtiyaç duyulan bazı hususları -ek bir bölümle yani “Giriş” bölümüyle- düzeltmeye ve açıklamaya çalıştığını ifade etmektedir. Bu bölümde Ayer'in bir yandan, amiyane tabirle, günah çıkarttığını, öte yandan bazı yanlış anlaşılmalara izole etmeye çalıştığını söyleyebiliriz.

Ayer bu bölümü, eserinin başına (I. bölümden önce), çevirmen ise sonuna (8. bölümden sonra) koymuştur. Bize kalırsa, çevirmenin ilgili bölümü yerleştirdiği konum, Ayer'e kıyasen daha uygun düşmektedir. Zira dediğimiz gibi Ayer, o bölüm öncesinde ilk baskıdaki eski görüşlerini sıralarken, ikinci baskıda eklediği “Giriş” bölümüyle ise düzeltme-açıklama ihtiyacı hissettiği hususlara temas etmeye çalışmaktadır. Eğer Ayer'in dizilimini ele alacaksak, bu

5 Çalışmamızın hacim sınırlamasından ötürü, Ayer'in zikrettiği ikili gruplar arasındaki ihtilaf-ları, benzerlikleri ve Ayer'in kendi değerlendirmesini burada zikredemeyeceğiz. Ayrıntılı bilgi için eserin bkz. 111-127 sayfaları.

kitabı ilk kez okuyacak birisinin, I. bölüm ve sonrasındaki referanslara vakıf olması gerektiğini, aksi takdirde neyden bahsedildiğini anlamasının zor olacağını düşünmekteyiz.

Bölümün konumlandırıldığı yere ek olarak Ayer'in tercih ettiği başlıkları dırmadan da söz edebiliriz. Eserin yazıldığı yıllardaki bölüm adları ve konumlandırışı ile ilgili hususlara vakıf olmadığımızı belirtmekle birlikte, günümüzde veya son onlu yıllarda "Giriş" bölümlerinin eserle bütünleşik olduğunu bilmekteyiz. Ama Ayer, burada kitap içeriğinden farklı savlamalar, fikirler öne sürdüğünü görmekteyiz. Bu yüzden ilgili bölüme "Giriş" yerine "İlk Baskıdan Notlar", "İlk Baskıya Düzeltmeler" gibi, düzeltme-ekleme yapılacağına dair referans içeren bir başlıklandırma yapmasının bu belirsizliği ortadan kaldırdırabileceğini düşünmekteyiz.

Bu bölümde özetle kavram karmaşası oluşturduğundan ötürü "tümce" kavramının, "önerme" yerine kullanılıp kullanılmayacağını sorgulamaktadır. Filhakika Ayer ikisi arasındaki anlam ayrımını önemsememekte ama bu terimsel ayrımın ikilem yarattığını kabul etmekte ve bu sorunu ortadan kaldırmak için, "bildirim" sözcüğünün kullanılmasını önermektedir. Böylelikle anlamlı olsun olmasın her türlü ifadeler bütününe "bildirim", anlamlı olanlarına "önerme" denilecektir. Yani önerme, bildirim bir alt kümesi olmuş olacaktır.

Bu bölümün geride kalan kısımlarında a priori önermelerin hiçbir olguyu betimlemediklerine temas ettikten sonra; geçmişteki yapılan deneylerin, biz o an orada olmadığımız için, onları ne kadar geçerli kabul edeceğimiz yönünde şüphelerinin olduğunu belirtmektedir. Bölümün son paragrafında ise Ayer, sözlükçüler ile felsefecilerin iştigal alanını kesin bir şekilde ayırmaktadır. Ona göre sözlükçü, kelimelerin kullanımıyla; felsefeciler ise, anlatım öbeklerinin kullanışıyla ilgili bilgi vermekle uğraşmaktadır. Böylece ona göre sözlükçülerin önermeleri deneysel (sentetik), felsefecilerinkisi ise -eğer doğrusalar-analitik değerlendirilebilir.

Tercüme Eleştiriler

Kavramlar, bir olgu ve olayın zihnimizde tasavvur edilmesini kolaylaştıran unsurlardır. Yukarıda belirttiğimiz üzere eser dilimize İngilizceden, Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Çevirmen ilgili kavramların tercümesinde günümüz (ve muhtemelen ilk tercüme edildiği 1980'lerdeki) bilim terminolojisini kullanmayı tercih etmediği anlaşılmaktadır. Bu durum eserin akıcılığını ve anlaşılabilirliğini okuyucu için zorlaştırdığını düşünmekteyiz. Nitekim biz de eserin tercümesini incelememize rağmen yer yer sözlük kullanma ihtiyacı duymuş; hatta eserdeki ifadelerin anlaşılması için İngilizcesi (orjinali) ile paralel okuma

yapmış bulunmaktayız. Anlaşılmayı zorlaştırdığını ve sadeleştirilmesi gerektiğini düşündüğümüz birkaç ifadeden şöyle örnekler sunabiliriz: açıklama, açınlama, almaşık, düzgüsel, görüngücü, ılgım, özünlü, sağın, tanıtılmak...

Çevirmen, yaptığı kimi kavram tercümelerinden sonra parantez içerisinde o kavramın İngilizcesini (Ayer'in kullanımını) de zikretmiştir. Çevirmenin parantez içi kullanımlar ile bu öz-Türkçe ifadelerin orijinalini yansıtmak istediğini düşünmüştük. Ama nadiren de olsa bazı yerlerde öz-Türkçe olmayan ifadelerden sonra, İngilizcesini kullandığını görmekteyiz.⁶ Ancak çevirmenin, kitabın ilerleyen kısımlarında parantez içi tekniğini yok denecek kadar az kullandığı görülmektedir. Bundan ötürü çevirmenin parantez içi tekniği niçin kullandığı hakkında herhangi bir görüş beyan edememekteyiz. Çevirmen de bu konuya bir açıklık getirme ihtiyacı hissetmediği için bu durum belirsizliğini korumaktadır.

Çevirmenin kendisi "Sunuş" kısmında Türkçe dışındaki dillerde yazılmış dikkate değer kitapların (incelediğimiz Ayer kitabı da dahil olmak üzere) Türkçeye çevrilmesi sırasında, Türkçenin linguistik birtakım yetersizliklerden ötürü bazı kavramların dilimize aktarılmasının zor olduğunu; yine de tercüme etme hareketinden uzak kalınmaması gerektiğini belirtmektedir. Ona göre bir çevirmen, tüm bu zorlukları göze alarak yola koyulmalı ama bir yandan da eleştiriye açık olmalıdır. Felsefe tarihinde önemli bir yere olan ilgili eseri dilimize kazandıran çevirmene, bir bilim okuyucusu olarak teşekkür borçlu olduğumuzu belirtmekte birlikte eserin günümüz bilim terminolojisine uygun bir şekilde sadeleştirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Kaynakça

- Arslan, Ahmet. *Felsefeye Giriş*. Ankara: Vadi Yayınları, 2. Basım, 1996.
 Bryan, Maggee. *Yeni Düşün Adamları*. İstanbul: Millî Eğitim Basım Evi, 1979.
 Johansson, Ingvar. "Anglosakson Bilim Felsefesi". çev. Şahin Alpay. *Felsefe Yazıları 4. Kitap*. ed. Selahattin Hilav. 5-35. İstanbul: Yazko Yayınevi, 1983.

6 Örneğin s. 38'de öz-Türkçe olarak tanımlanmayacak "cümlecik" sözcüğünden sonra parantez içerisinde Ayer'in kullandığı "phrase" sözcüğünü zikretmiştir. Bir diğer dikkat çeken husus ile ilgili şunu söyleyebiliriz: s. 41'de çevirmen İngilizcedeki "mirage" sözcüğünü "ılgım" olarak tercüme etmiş; sonrasında oto-düzeltilme diyebileceğimiz bir şekilde ılgım'ın güncel Türkçe'deki karşılığı olan "serap" sözcüğünü parantez içerisinde belirtmiştir.